

Afgræsnings-skolen: Evalueringsskolekursus for undervisere

Arne Munk

LMO, Trigevej 20, Søften,
8382 Hinnerup

6. oktober 2014

PARTNER I
DLBR

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
Den Europæiske
Landbrugsfond for Udvikling
af Landdistrikterne

Program

10.00	Velkomst og status på projektet <i>v/ konsulent Arne Munk, Videncentret for Landbrug, Økologi</i>
10.15	Præsentation af resultater/udbytter hos de deltagende landmænd <i>v/ tovholdere på afgræsningsskolerne</i> - I fremlægger hver især: <ul style="list-style-type: none"> ○ Opgørelse af græsoptagelsen pr. ko i afgræsningssæsonen og græsudbyttet pr. ha fra afgræsningsskolerne (inklusive slæt) ○ Hovedbudskaberne fra landmændenes evaluering af deres afgræsningsskole <i>Rune Schaltz, Niels Martin Nielsen, Helle Sivertsen, Lisbeth Frank Hansen, Anna-Sofie Kjærsgaard, Solvejg Horst Petersen, Hans Lund, og Aase Holmgård</i>
11.45	Afgræsningssæsonen 2015 – hvad har vi lært i år, hvad gør vi næste år? <i>Bordet rundt</i>
12.15	Frokost
13.00	Undervisningsmateriale – præsentation af udkast <i>v/ Arne Munk</i> Underviserne (dvs. jer) giver feedback. Materialet skal trykkes så det kan udleveres på fællesmødet 12. november.
14.00	Oplæg til program for afsluttende fællesmøde 12. november 2014 på Hovborg Kro <i>v/ Arne Munk</i>
14.30	Afslutning

Evalueringskurset 6. oktober 2014

- Evaluering af staldskoleforløbet og brug af værktøjer og opfølgning
  - Vigtigt, at planteavlseråd giverne deltager så vi får løftet det tværfaglige!
- Opgørelse af resultater skal være afsluttet
- Undervisningsmateriale – vejledning
  - Præsentation af udkast – trykkes inden fællesmødet
- Oplæg til afsluttende fællesmøde 12. november 2014 på Hovborg Kro
  - I kan allerede nu bede jeres landmænd om at sætte kryds i kalenderen

Aktiviteter i GANTT-skema - status

Aktivitet	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Arbejdspakke 1												
Opsamling af eksisterende viden		3										
Udarbejdelse af undervisningsmateriale			4									
Udarbejde oversigt med vejledning til værktøjer												
Planlægning af kurser for konsulenter			5									
Planlægning af kurser for landmænd			6									
Udbyde/annoncere kurser												
Arbejdspakke 2												
Indledende kursus for konsulenterne (27. marts)			7									
Follow-up kursus midtvejs i græsningssæsonen (26. august)								9				
Evalueringsmøde efter græsningssæsonen (6. oktober)										10		
Arbejdspakke 3												
Intro græsmarkslære (2 identiske kurser 8. og 9. april)				8								
Afvikling af afgræsningsskolerne												
Afholdelse af evalueringsmøde												
Arbejdspakke 4												
Forberedelse af fællesmøde										11		
Afgræsningsmesterskab												
Afsluttende fællesmøde (12. november)											12	
Formidling												

AP3: Afholdelse af kurser for landmænd (2) (afgræsningsskolerne)

Kurset består af:

- Introduktionskursus (1 x 5 timers fælleskursus). Undervisning i græsmarkslære, græsmarksplanlægning og styring. Kurset afholdes 2 gange med placering i Syd- og Nordjylland.
- Holdkursus for de deltagende landmænd (1 x 3 timers holdkursus), hvor der går i dybden med planlægning af afgræsningen (5-7 deltagere pr. kursus). Kurset afholdes med lokale undervisere som tovholdere i samarbejde med VFL konsulenter.
- Løbende opfølgingsmøder gennem afgræsningssæsonen (6 x 2,5 timers holdkursus). Undervisningen varetages af de lokale undervisere. Der undervises i metoder til opfølgning i løbet af afgræsningsperioden, bl.a. effektivitetskontrol, registreringer og beregning af græsmarkens produktion. I undervisningen kan der eventuelt også inddrages brugen af on-farm NIR udstyr til bestemmelse af græssets foderværdi, såfremt udstyret kan stilles til rådighed.
- Evalueringsmøde (1x3,0 timer).

Der vil, udover den konsulent, der varetager undervisning og tovholderrollen for holdkurset, være mulighed for at inddrage en plantefaglig konsulent.

Resultater/milepæle: At få forbedret udbyttet i afgræsningsmarken, samt få øget den andel af kløvergræs som malkekøerne optager under afgræsning. Målet er, at dette medfører, at selvforsyningsgraden i besætningen øges på grund af sparet indkøbt foder.

Tidsplan: I 2014 afholdes følgende: Kursusopstart med introduktionskursus i marts. Planlægningskursus fra 1.-15. april. Opfølgingsmøder hos de deltagende landmænd i løbet af afgræsningssæsonen (ca. 1. maj, 1. juni, 25. juni, 20. juli, 15. august, 15.-20. september). Som afslutning afholdes et evalueringsmøde i oktober, hvor der gøres status, og det videre forløb i forhold til afgræsning og målsætninger fastlægges.

Undervisningsmateriale

- Planlægnings- og styringsværktøjer
  - Afgræsningsplan DLBR – ØL
  - Græsmarksstyring og opfølgning (Jysk Økologi)
  - Øko-afgræsningsprognosen
  - ”Grundloven”
- Dias fra undervisere
- Korte beskrivelser/faktaark
- Andet

AP4: Opfølgning af resultater hos de deltagende landmænd (1x4 timers fælleskursus)

Status og evaluering, samt konkurrence blandt de deltagende, hvor formålet er 1) at få indblik i, hvor effektiviteten har været 2) at tilføje en ekstra motivationsfaktor blandt deltagerne 3) at få udbredt kendskabet til landbrugsskolen og til resultaterne, der er opnået.

ter

Hvad har vi lært? Der laves en opsamlende status blandt de deltagende undervisere og landmænd med en opgørelse over de resultater, der er opnået i løbet af sæsonen sammenholdt med den målsætning, der er sat i planlægningsfasen.

Der laves en indbyrdes konkurrence mellem de deltagende landmænd, hvor de 3, der har opnået det bedste resultat i sæsonen udnævnes som afgræsningseksperter. (AfgræsningsMester 2014).

ter/milepæle: De deltagende landmænd har flyttet sig med hensyn til effektiviteten af afgræsningen, og de har opnået en græsoptagelse hos kørerne, som svarer til den planlagte målsætning. I arbejds pakken laves der en opgørelse over resultaterne på tværs af de deltagende landboforeninger og landmænd. På baggrund af resultaterne udnævnes de deltagere, som har opnået de bedste resultater.

ter: Afsluttende møder afholdes i oktober-november 2014.

Program for fællesmøde 12. november 2014 kl. 10-14.30

10.00: Velkomst og kort præsentation af projektet

10.30: Præsentation af de opgjorte resultater

11.30: De væsentligste faglige udfordringer og den væsentligste læring til 2015 (ved jer)

12.00: Frokost

12.45: Vurdering af det økonomiske potentiale ved forbedrede afgræsningsresultater

13.30: Et kvarter til at udfylde et evalueringsskema, som bliver omdelt på mødet

13.45: Udpegning og kåring af afgræsningsmestre

14.00: Kaffe og afslutning

AfgræsningsMester – hvordan?

Opfølgning/registrering	Registrering	Opfølgning*	Beregninger	Point %	Vægtning	Endelig score Point
Mælkeleverance til mejeri, kg EKM	Daglig registrering	FK hver måned	Opnået/plan	105	0,25	26,25
Fodermængde på stald, (FEN)	Foderregistrering	FK hver måned				
Fodermængde afgræsset (FEN), opnået ift. plan	Residual (beregnes)	FK hver måned	Opnået/plan	93	0,25	23,25
Græsareal, ha	Daglig registrering	FK hver måned				
Græsudbytte pr. ha, opnået ift. plan		FK hver måned	Opnået/plan	95	0,25	23,75
Græsudbytte i alt pr. ha, (kg ts eller FEN)		FK hver måned	Opnået/6000	100	0,25	25,00
I alt						98,25

* Skal opgøres mindst tre gange i løbet af perioden

AfgræsningsMester – hvordan?

Beregning af score		Eksempel
Periode 1	28. april-15. juni	98,25
Periode 2	16. juni - 17. aug.	107,00
Periode 3	18. aug. - 28. sep.	100,00
I alt	28. april - 28. sep.	305,25

Vinderen er den som samlet får flest point

De to mellemresultater offentliggøres når de foreligger

Praktiske oplysninger - fakturering

Faktura sendes til faktura_vfl@vfl.dk
(faktura_vfl@vfl.dk)

Tekst:

PØM (Producentsammenslutning til fremme af økologisk mælkeproduktion)

Cvr.nr. 3519 0821

Agro Food Park 15, 8200 Aarhus N.

J.nr. 32110-GV-UD-13-92

Projekt 3298

- Antal timer x timepris (jeg har regnet med 840 kr./time ekskl. moms og rejseudgifter er indeholdt i timeprisen)
- Beskriv hvad ydelsen har bestået af (se jeres tilbud) og dato for ydelsen

Jeres engagement!

- Kontakt til og etablering af 1 (eller 2) lokal gruppe med 5-6 økologiske landmænd inkl. potentielle omlæggere (2 timer)
- Undervisning af de deltagende landmænd (1 x 3 timers holdkursus) med fokus på planlægning af afgræsningen (3 timer)
- Afholde 6 kurser á 2,5 timer hos landmændene på skift, hvor der undervises i planlægning og styring af afgræsningen (15 timer)
- Afholde et evaluerings-/undervisningsmøde for de deltagende landmænd i oktober (status og nye målsætninger) (3 timer)
- Deltage i 3 x 1 kursusdag, i alt 15 timer, for konsulenter knyttet til grupperne med fokus på facilitering af grupper og fagligt indhold
  - 27. marts, 26. august og 6. oktober
- Deltage i en afsluttende workshop 12. november 2014 (4 timer)

Dertil kommer planteavlserådgiver og kørsel – i alt 57 timer (eller 104, hvis to afgræsningsskoler)

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Tak for i dag - vi ses 12. november 2014

PARTNER I
DLBR

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
Den Europæiske
Landbrugsfond for Udvikling
af Landdistrikterne

Naturerhverv.dk

Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development' (EAFRD)